

הפגנות רחוב אינן דבר חדש במצרים. בכל הזדמנות נהגו הסטודנטים ותלמידי בתי הספר התיכוניים לגנוש את ספסליהם. לצייר סיסמה כלשהי, מותאמת לצרכי השעה, ולערוך הפגנה. חיש מהר היו שורות המפגינים מתנפחות, חללי פות הסטודנטים נבלעות בתוך ים רבגוני של קפטנים — האספסוף הצטרף להפגנה.

מצאצאיהם, אוספי זנבות-סיגריות, מוכרי-עיתונים, פועלים ומובטלים — כל אותן רבבות בני העוני, ערב רב של אנשות דחוסה ברובעי העיר המזוהמים היו פורצים אל רובעי הפאר, משיעים את התמרמרותם השאננית.

גם הפגנות השבת השחורה לא היו שונות בהתנהלותן מכל שאר ההפגנות שקדמו להן. הניצוץ הראשון הוצת בחצר האוניברסיטה פואד, המתחנה העיקרית של אל-אזהר הרחוקה. החצר המהממה מאות סטודנטים שהצטופפו קבוצות קבוצות, התווכחו והתלהבו סביב אחד מהם שנשא נאום.

אולם הפעם היה חידוש: בין הסטודנטים הסתובב מספר גיכר של שוטרים. לא היו אלה שוטרים שהופקדו, כרגיל, לבלום את התפרצות הסטודנטים. גם מדיהם לא היו מדי המשטרה הרגילה. היו אלה שוטרים מיספיים, "בולוק אל-גיאם" שגויסו במספר רב לשירות באזור התעלה.

והם היו הקולוניים שבחבורה. רק יום לפני כן נלחמו כאלף מחבריהם בחטיבה בריטית שלמה שנעזרה בסנקים ותותחים באיסמעיליה. הקרב העיקש שרכש להם את הערצתם הגלויה של האנגלים עלה להם ב-46 הרוגים ולמעלה ממאתים פצועים. עתה הם תבעו נקמה.

"נצא לרחובות ונכריח את הממשלה לפעול! נכריח את המלך להפעיל את הצבא!" הם צעקו.

"פינוי! פינוי!"

כעבור כמה דקות כבר החלו זזים המפגינים, שורות שורות, חוזרים בחזרה למוקד המהממה על סיסמותיהם. כעבור כמה מאות מטרים היתה התלהבות נחל גוש ומדי רגע הצטרפו אליה עוד מפגינים. בכיכרות ובהצטלבויות הראי שיות הצטרפו תהלוכות אחרות שהתארגנו בנפרד בקצוות שונים של העיר.

היו תהלוכות שאורגנו על-ידי המפלגה הסוציאליסטית של אחדד חוסיין, מי שהיה מנהיגה של תנועת מיסר אל-פתאח הפשיסטית. היו תהלוכות אחרות שנשא בראשן דגל ירוק נושא חרב ערבית עקומה — סמל האחים המוסלמים, היו גם תהלוכות של סתם תנועות נוער ואגודות ספורטאיות. כי ביום זה רצה כל העם, ללא כל הבדלי מעמד, להביע את מחאתו, לתבוע כי יוחש המאבק לעצמאות.

ולכל קבוצה נלוו אותם לובשי הקפטנים אשר לגביהם איז הפגנה אלא פורקן יצרים, פיצוי על חיים אפורים ומפריכים — אספסוף רחובות קהיר.

היו אלה שרק תבעו נקמה באנגלים, אחרים חזרו על הקריאה הישנה נושנה "אל-גלא! אל-גלא!" ("פינוי! פינוי!") אולם ביום זה הושמעו גם קריאות חדשות שחרגו מתחום הנוהג שהיה קיים עד כה בהפגנות רחוב: העם העז לגנות את המלך ואת הבאשאים יושבי-המרום.

כאשר הגיעה השעה כי תתפורג ההפגנות וכי יחזור הקהל איש איש לביתו נתגלתה הפתעה נוספת: המפגינים לא התפוררו. להיפך — ההפגנות גברו והלכו. תימרות עשן התאבכו מעל לבניינים ובתי עסק של זרים ומצרים. האספסוף התמרדר בכל אשר היה מקובל עד אז.

רק לאחר שהטנקים רעמי ברחובות ומכוניות היריה טרטרו נשבר המרד והאספסוף התפורר לביתו. עד למרד הבא.

כניאת השוטרים ככלא. ל

אחר קרב שנמשך חמש שעות הצליחו האנגלים להתגבר על התנגדות המצרים. חדרו אל תוך הבניין ההרוס. לאחר שהפגזת התותחים ואש מקלעים ומכונות יריה לא הצליחו להכניע את המצרים נאלצו האנגלים לפעול מרגמות כבדות שמוטטו את תקרות הבניין. כצעד ראשון (מי שמאל) הם כלאו את השוטרים המצרים בתוך תאי הכלא הגדול במקום. לא היה כמעט אחד מבין השוטרים שלא היה פצוע ואילו בפנים הבניין החרב בלט הצבע האדום — דם הרבים ופצועים "שזרם כמו מים", לדבריו אחד הקצינים, לאחר הכניעה בבכי כמעט היסטרי חזר וטען בפני האנגלים, כי הם האשמים בכל ההורס והסבל: בשעת הקרב ביקש מהם להרשות כי הפצועים שבאשיו יפוננו, אך האנגלים דחו את הבקשה הזו.

התקפה מתחילה. ל
אחר שמושל איסמעיליה דחה את האולטימטום של הגנרל ארסקין לצוות על ה"שוטרים המוספים להניח את נשקם, הנשים הגנרל הבריטי את אימום להשתמש בכוח. חטיבת חיל רגלים בסיוע טנקים כבדים ותותחים הוטו לו נגד הבניין הגדול בו התבצרו המצרים. בתמונה מימין נראית מחלקה בריטית האוגפת את המבצר תחת ח"פוי טנקים של מחלקה אחרת.

למרות כניעתם, גיבורים.

תחת משמר חזק הוציאו האנגלים את השוטרים שביים למחנה מעצר זמני ומשם שילחו — קבוצות — קבוצות — מאזור התעלה. למרות כניעתם נתקבלו ה"שוטרים כגיבורים עם הגיעם לקהיר והמלך פארוק אף ח"ל להם אותות הצטיינות ב"מעמד חגיגי ביותר (למטה). בהפגנות שנערכו בקהיר ל"מחרת יום הקרב הגדול של איסמעיליה היוו שוטרים מוספים חלק בולט — וטוטר ביותר — של התהלוכות, היו בראש הדורשים פעולות-תג"מול של הצבא נגד האנגלים.

חורבות ותימרות עשן. כך נראה מלון שפהרדס, (מימין), המפורסם במלואי המרחב למחרת יום השבת השחורה. מסביב הזדקרו שורות ארוכות של חורבות — לשעבר מרכז המסחר והיי החברה המפואר. אף כי ממשיך לת עלי מאהר פירסמה רשימות ארוכות של סחורות גנובות ומעצרים הצטייני התפרצויות ההמון בפורענות כנה. רהיטים וסחורות הוערמו באמצע הרחובות והועלו באש ואילו שטורות הכסף — הנאמדים במיליונים — שהוצאו מקופות בנק ברקליס הבריטי הוטלו אף הם למדורות, שעה שקהל המציתים, שהתאסף מכל פינות הכרך, רקד מסביב במחול פראי מלווה צוחחות צהלה.

הנזק שנגרם ביום אחד של התפרצות נאמד בלי מעלה משלוש מאות מיליון לירות ורק חלק לא גדול ממנו נגרם לרכושם של נתינים או עסקים בריטיים. בין אלה שנפגעו בצורה חמורה ביותר היו בעלי-הון יהודיים אשר חלק ניכר מבתי העסק במרכז העיר היה רכושם. כפיצוי על הנזקים, הוציבה ממשלת מצרים סכום של חמשה מיליון לירות כמפרעה, הודיעה לשגרירות הזרות כי כל נפגע ונפגע יצטרך לתבוע את הפיצויים המלאים בדרך המקובלת — דרך בתי המשפט המצריים הרגילים.

